

Kasteel van Gaasbeek

Het Kasteel van Gaasbeek werd gebouwd rond het jaar 1240. Tijdens de feodale middeleeuwen creëerde de hertog van Brabant het "Land van Gaasbeek" om zijn hertogdom Brabant te verdedigen tegen de vlakbij gelegen graafschappen Vlaanderen en Henegouwen. Godfried van Leuven (1209-1253), heer van Gaasbeek, was de bouwheer van de eerste versterkte burcht.

De heerlijkheid Gaasbeek behoorde in de volgende generaties via huwelijken en vererving toe aan de families van Horne en Abcoude. In 1388 wilde Zweder van Abcoude (ca. 1350-1400) zijn macht uitbreiden tot de meierij van Rode (het huidige Sint-Genesius-Rode). Dit was tegen de zin van Everaard t'Serclaes (1320-1388), heer van Wambeek en Ternat en schepen van de stad Brussel. Op 26 maart 1388 werd t'Serclaes door de bastaardzoon van Zweder en de baljuw van Gaasbeek vermoord. Als vergelding werd het Kasteel van Gaasbeek door de Brusselaars belegerd en verwoest. Het verhaal wil dat de Brusselaars bij dit beleg zo veel kippen aten dat ze de naam "kiekenfretters" kregen. De heropbouw van het kasteel na deze verwoesting duurde zo'n 150 jaar.

Ten gevolge van het bankroet van de familie van Horne kocht Lamoraal van Egmond (1522-1568) op 4 oktober 1565 het Land van Gaasbeek, met kasteel en 17 dorpen. Lamoraal van Egmond was prins van Gavere, graaf van Egmond, heer van Fiennes en Armentières, gouverneur en kapitein-generaal van Vlaanderen en Artesië en ridder van het Gulden Vlies. Kortom, hij behoorde tot de hoogste, rijkste en meest invloedrijke adel van het land. Graaf Lamoraal van Egmond was in militaire dienst bij de Spaanse koningen Karel V en zijn zoon Filips II, die toen over onze gebieden regeerden. Samen met Willem van Oranje en Filips van Horne vormde hij het "Driemanschap" tegen kardinaal Granvelle, die de Inquisitie of de vervolging van de protestanten invoerde in onze gewesten. De Spaanse koning Filips II riep Granvelle terug. Toen de Beeldenstorm (1566) uitbrak werd het verzet tegen de Spaanse overheersing in de Nederlanden echter nog groter. Het "Driemanschap" verdedigde het "Eedverbond der Edelen", die bij de Spaanse koning een betere behandeling van de Nederlanden bepleitten. Filips II stuurde de hertog van Alva naar de Nederlanden om orde op zaken te stellen. Willem van Oranje vluchtte naar het Noorden. Egmond en Horne werden gearresteerd, van hoogverraad beschuldigd en op 5 juni 1568 onthoofd op de Brusselse Grote Markt. Alle bezittingen van de graaf van Egmond werden aangeslagen.

Het Kasteel van Gaasbeek werd in 1586 terug toegewezen aan Lamoraal's zoon Filips van Egmond. In die periode leed Gaasbeek erg onder aanvallen van Spaanse en Hollandse troepen tijdens de oorlogen tussen de Noordelijke Provinciën en de Spanjaarden, die nog over de Zuidelijke Nederlanden heersten.

In 1615 werd Gaasbeek verkocht aan René de Renesse (1580-1637), graaf van Warfusée. Hij was gehuwd met Alberta van Egmond. Hij verfraaide het Kasteel van Gaasbeek met de aanleg van een park, een barok tuinpaviljoen, de barokke Sint-Gertrudiskapel, een marmeren fontein en de ommuurde terrastuin. In 1632 werd Warfusée beschuldigd van samenzwering tegen Spanje. Het kasteel werd in beslag genomen en te koop gesteld. Door oorlogsschade, plunderingen en brand bleef het vervallen kasteel lang zonder koper. Tijdens de Negenjarige Oorlog werd het kasteel in 1695 gebombardeerd door Franse troepen, onder de zonnekoning Lodewijk XIV. Van de zuid-oostelijke vleugel bleef enkel puin over.

Louis Alexandre Scockaert de Tirimont (1633-1708) werd de nieuwe eigenaar van het domein of wat ervan overbleef. Op de vredesconferentie van Rijswijk (1697), die de Negenjarige Oorlog beëindigde, trad Louis Alexandre Scockaert op als gevolmachtigde van de Spaanse Koning. Door de aankoop van het kasteel verschaftte hij zich meteen een adellijke titel. Hij liet het kasteel restaureren tot een residentieel verblijf. De vernietigde vleugel werd niet meer heropgebouwd: de defensieve functie was achterhaald omdat de kasteelmuren niet meer opgewassen waren tegen de toen nieuwe kanonnen. Het kasteel heeft sinds dan zijn huidige open vorm.

Louis Alexandre Scockaert's kleindochter Henriëtte huwde met de Milanese markies Giovanni

Galeazzo Arconati Visconti, kamerheer van de Oostenrijkse keizerin Maria Theresia in Brussel. Zo erfde de rijke Italiaanse familie Arconati Visconti het Kasteel.

In 1796 werd Paul Arconati (1754-1821), de jongste zoon van Galeazzo en Henriëtte, eigenaar. Vanwaar het schrappen van de naam Visconti? Bij besluit van 8 november 1795 werden alle instellingen en rechten uit het ancien regime afgeschaft. Dus ook adellijke titels, voorrechten, heerlijkheden,... Voor aristocraten was het niet opportuun om met een naam rond te lopen die teveel naar hun vroegere privileges verwees. Voortaan ging Paul als citoyen Arconati door het leven, totdat Willem I hem in 1816 zijn titel terug schonk. Hij heette toen Paul Marie Remy Arconati Visconti, markies van Busto. Paul Arconati werkte en woonde in Brussel, op het Koningsplein in het Hôtel Arconati (het huidige Rekenhof tegenover het KMSK). De flamboyante markies gebruikte het kasteel van Gaasbeek als zomerverblijf. Als fervent bewonderaar van Napoleon liet hij in het park een triomfboog bouwen (doel was langs deze triomfboog een weg aan te leggen die Brussel rechtstreeks met Parijs verbond). Het kasteel zelf lag er vrij verwaarloosd bij.

Na de dood van Paul kwam de eigendom in handen van zijn neef markies Guiseppe Arconati Visconti (1797-1873). Guiseppe werd geboren in Milaan en was daar geëngageerd in de risorgimentobeweging die ijverde voor de eenmaking van Italië. Hiervoor werd hij in 1821 door de Oostenrijkse autoriteiten ter dood veroordeeld en hij vluchtte met zijn gezin naar de Nederlanden. Het Kasteel van Gaasbeek werd toen een trefpunt voor Italiaanse bannelingen. Toen Guiseppe's oudste zoon Carlo in 1838 op 20-jarige leeftijd overleed aan tyfus, verlieten Guiseppe en zijn echtgenote Costanza Trotti (1800-1871) Gaasbeek definitief.

Hun jongste zoon Giammartino, in 1839 geboren in het Franse Pau, heeft meegevochten in de strijd tegen de Oostenrijkers. Hij interesseerde zich voor archeologie en voor het links liberaal gedachtengoed. Hij kwam geregeld in Parijs, waar hij omging met sociaal bewogen republikeinen. Daartoe behoorden de oud-journalist en politicus Alphonse Peyrat (1812-1890) en zijn dochter Marie Louise. Of het liefde op het eerste gezicht was of eerder affiniteit tussen mensen met gelijklopende opvattingen weten we niet, maar de twee besloten te trouwen. De ouders van Giammartino hadden echter bezwaren: Marie Peyrat was niet alleen links en republikeins, ze was ook arm, niet van adel en overtuigd atheïst. Het koppel wachtte tot acht maanden na de dood van Guiseppe Arconati Visconti in 1873 en trad toen in een burgerlijk huwelijk. Drie jaar later reeds overleed Giammartino. In 1876 erfde markiezin Marie Arconati Visconti al zijn bezittingen. Ze liet het verwaarloosde kasteel volledig restaureren tot het kasteel zoals we het vandaag kennen. Marie stierf kinderloos en schonk het kasteel met een deel van de inboedel aan de Belgische Staat om er een museum van te maken.